

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Gospodarka na rzecz dobra wspólnego – zrównoważony model gospodarczy ukierunkowany na spójność społeczną”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2016/C 013/06)

Sprawozdawca: Carlos TRIAS PINTÓ

Współsprawozdawca: Stefano PALMIERI

Dnia 19 lutego 2015 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie:

„Gospodarka na rzecz dobra wspólnego – zrównoważony model gospodarczy ukierunkowany na spójność społeczną”.

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 10 lipca 2015 r.

Na 510. sesji plenarnej w dniach 16 i 17 września 2015 r. (posiedzenie z 17 września 2015 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 144 do 13 (11 osób wstrzymało się od głosu) przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES uważa, że model gospodarki na rzecz dobra wspólnego (gospodarki dobra wspólnego, GDW) ⁽¹⁾ został opracowany z myślą o włączeniu go do europejskich i krajowych ram prawnych, w celu przejścia do jednolitego rynku europejskiego przez bardziej etyczną gospodarkę opartą na wartościach europejskich i osiągnięciach polityki w zakresie odpowiedzialności społecznej, tworząc ponadto wzmacniające je synergie.

1.2. Gospodarka na rzecz dobra wspólnego to całościowe podejście, którego koncepcje są bliskie podstawowym wartościom gospodarki społecznej, gospodarki o obiegu zamkniętym, gospodarki dzielenia się, gospodarki ukierunkowanej na funkcję, gospodarki opartej na zasobach i niebieskiej gospodarki.

1.3. Gospodarkę na rzecz dobra wspólnego popierają organizacje społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstwa oraz środowiska naukowe. Jest uznawana za wykonalny model wzmacniający wartości europejskie i spójność społeczną oraz upowszechniający odpowiedzialny system gospodarczy. De facto gospodarkę na rzecz dobra wspólnego popiera ponad sto grup lokalnych, blisko 2 000 przedsiębiorstw ⁽²⁾ i organizacji społecznych.

1.4. Zgodnie z ramami strategii „Europa 2020”, w modelu tym proponuje się przejście na „europejski rynek etyczny”, który wzmocni innowacje społeczne, doprowadzi do zwiększenia wskaźnika zatrudnienia i korzystnie wpłynie na środowisko. „Europejski rynek etyczny” można utworzyć dzięki wdrożeniu różnych strategii, takich jak:

1.4.1. Pomiar wskaźników dobrobytu i rozwoju społecznego wykraczających poza PKB ⁽³⁾, takich jak „produkt dobra wspólnego” oraz „bilans dobra wspólnego”.

1.4.2. Kształtowanie polityki uznającej przedsiębiorstwa bardziej przyczyniające się do dobra wspólnego, np. poprzez etyczne zamówienia publiczne czy upowszechnianie etycznego handlu wewnętrznego.

1.4.3. Propagowanie etycznego handlu zagranicznego w ramach „marki Europa”. W ten sposób Europa utoruje drogę temu, by zostać uznana za rynek etyczny, a przedsiębiorstwa europejskie staną na czele globalnego rynku etycznego, co przyczyni się do wzmocnienia praw człowieka i norm pracy oraz poprawy ochrony środowiska na całym świecie.

⁽¹⁾ Zob. strona internetowa na temat gospodarki na rzecz dobra wspólnego.

⁽²⁾ Niektóre z nich działają na bardzo konkurencyjnych rynkach.

⁽³⁾ W celu uwzględnienia PKB i innych wskaźników uzupełniających.

1.4.4. Zachęcanie wszelkiego rodzaju przedsiębiorców, którzy tworzą organizacje mające na celu przyczynianie się do dobra wspólnego.

1.4.5. Wspieranie etycznej konsumpcji i świadomości europejskich konsumentów.

1.4.6. Zwiększanie różnorodności ekosystemu finansowego poprzez promowanie sieci etycznych banków i rynków papierów wartościowych w całej UE.

1.5. EKES domaga się od Komisji Europejskiej, w ramach odnowionej strategii społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, podjęcia jakościowego kroku w celu nagradzania (w zakresie zamówień publicznych, dostępu do rynków zewnętrznych, ulg podatkowych itp.) tych przedsiębiorstw, które mogą wykazać się lepszymi wynikami w zakresie etyki.

2. Wprowadzenie

2.1. Gospodarka, a w związku z tym także polityka gospodarcza odgrywają zasadniczą rolę w dzisiejszym społeczeństwie, zależy od nich bowiem realizacja – lub jej brak – innych podstawowych strategii politycznych na rzecz dobrostanu obywateli w takich dziedzinach jak edukacja, zdrowie, usługi socjalne, kultura, środowisko, technologia i innowacje. Obszary te są w dużej mierze uzależnione od sytuacji gospodarczej na szczeblu lokalnym i regionalnym.

2.2. Kryzys, który nadal negatywnie wpływa na gospodarki państw członkowskich i jakość życia Europejczyków, obnażył słabą odporność systemu gospodarczego i społecznego UE.

2.3. Z drugiej strony, jak wynika z globalnej ankiety za rok 2014⁽⁴⁾ Międzynarodowej Konfederacji Związków Zawodowych, nie ma takiego kraju, w którym większość społeczeństwa uważałaby, że system gospodarczy jest sprawiedliwy. Czterech na pięciu respondentów (78 %) uważa, że system gospodarczy sprzyja osobom zamożnym. Podobnie, 88 % Niemców i 90 % Austriaków opowiada się za „nowym ładem gospodarczym” (za ankietą Fundacji Bertelsmanna⁽⁵⁾); to samo można powiedzieć bez wątplenia o krajach, które najbardziej ucierpiały wskutek kryzysu gospodarczego, takich jak Grecja, Portugalia, Irlandia, Hiszpania i Włochy.

2.4. Biorąc pod uwagę poczynione przez Komisję postępy dotyczące innowacji społecznych, a także opinię EKES-u SC/39 w sprawie: „Podsumowanie realizacji strategii »Europa 2020«, sprawozdanie na temat śródk okresowego przeglądu tej strategii, a także inicjatywę Komitetu Sterującego ds. Strategii „Europa 2020” nt. „Porozmawiajmy o szczęściu – wyjść poza PKB”, oczywiste jest, że skuteczne wspieranie konkurencyjności gospodarczej i spójności społecznej wymaga zmiany paradygmatu tak, by osiągnąć prawdziwą współzależność celów w zakresie gospodarki, środowiska i społeczeństwa oraz większą równowagę ilościowych i jakościowych aspektów rozwoju dzięki podejściu holistycznemu.

2.5. Model gospodarki na rzecz dobra wspólnego stanowi odpowiednie uzupełnienie tego podejścia i cieszy się poparciem społeczeństwa europejskiego. Jego cele i wartości wykraczają poza to, co zwyczajowo oferuje odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstw, a całościowa wizja modelu oznacza, że ma on na celu zjednoczenie najbardziej zróżnicowanych grup społeczeństwa.

2.6. W ciągu zaledwie czterech lat gospodarka na rzecz dobra wspólnego stała się ruchem społecznym popieranym przez ponad sto grup lokalnych, blisko 2 tys. przedsiębiorstw i organizacji społecznych, a także rosnącą liczbę uniwersytetów w takich krajach jak m.in. Austria, Niemcy, Szwajcaria, Włochy i Hiszpania. Ponadto władze regionu Tyrol Południowy we Włoszech i kilka lokalnych samorządów z różnych państw europejskich wdrożyły na swoim terytorium model gospodarki dobra wspólnego.

3. Gospodarka na rzecz dobra wspólnego – cele, wartości, strategia i wskaźniki

3.1. Celem społeczeństwa powinno być dobro wszystkich jej członków, zgodnie z postanowieniami konstytucyjnymi.

⁽⁴⁾ Globalna ankieta za rok 2014 Międzynarodowej Konfederacji Związków Zawodowych.

⁽⁵⁾ Fundacja Bertelsmanna „Bürger wollen kein Wachstum um jeden Preis” [„Społeczeństwo wcale nie chce wzrostu na wszelką cenę”].

3.2. Zgodnie z zapisami art. 3 ust. 1, 2 i 3 Traktatu o Unii Europejskiej ⁽⁶⁾ głównym celem modelu gospodarki na rzecz dobra wspólnego jest to, **by gospodarka służyła ludziom** – innymi słowy, wspólnemu dobru. Punktem wyjścia do realizacji tego celu powinno być stwierdzenie, że choć pieniądze i kapitał są ważnymi instrumentami wymiany i inwestycji, nie powinny być one jednak nigdy celem samym w sobie.

3.3. Model gospodarczy dążący do wspólnego dobra powinien opierać się na wartościach uznanych przez wszystkich za uniwersalne: ludzkiej godności, solidarności, zrównoważoności ekologicznej, sprawiedliwości społecznej, przejrzystości i demokratycznym uczestnictwie.

3.4. Uznanie wspólnego dobra za główny cel gospodarki wymaga specyficznej metody pomiaru sukcesów gospodarczych – zgodnie z założeniem, że ważny jest cel, a nie tylko środki – obejmującej produkt dobra wspólnego, bilans dobra wspólnego oraz ocenę zdolności kredytowej pod kątem dobra wspólnego, które wspólnie uzupełniają PKB, bilans finansowy i finansową ocenę zdolności kredytowej.

3.5. Gospodarka dobra wspólnego jest całościowym modelem, który ma na celu włączenie gospodarki do społecznego, kulturowego i ekologicznego wymiaru europejskiego społeczeństwa. Jak wynika z poniższej tabeli, model ten odzwierciedla podstawowe wartości różnych propozycji gospodarczych:

WARTOŚCI/MODELE GOSPODARKI NA RZECZ DOBRA WSPÓLNEGO	Godność ludzka	Solidarność/ Współpraca	Zrównoważoność ekologiczna	Sprawiedliwość społeczna	Demokracja
Gospodarka społeczna	X	X	X	X	X
Gospodarka o obiegu zamkniętym			X		
Gospodarka dzielenia się		X			X
Gospodarka ukierunkowana na funkcję		X	X		
Gospodarka oparta na zasobach			X	X	
Niebieska gospodarka			X		

Źródło: opracowanie własne.

3.6. Gospodarka na rzecz dobra wspólnego jest modelem gospodarczym, który może skutecznie przyczynić się do realizacji strategii „Europa 2020”, w szczególności poprzez:

- zwiększenie stopy zatrudnienia i podniesienie jakości istniejących miejsc pracy (wartości: „godność ludzka” i „sprawiedliwość społeczna”),
- wspieranie innowacji społecznych w społeczeństwie obywatelskim oraz w sferach gospodarczych i politycznych (wartości: „uczestnictwo i demokracja”),
- ograniczenie emisji CO₂, upowszechnianie energii ze źródeł odnawialnych, poprawa efektywności energetycznej i zmniejszenie zużycia energii (wartość: „zrównoważoność ekologiczna”),
- zmniejszenie liczby ludności zagrożonej ubóstwem lub wykluczonej społecznie (wartości: „solidarność” i „sprawiedliwość społeczna”).

⁽⁶⁾ Dz.U. C 83 z 30.3.2010.

3.6.1. Gospodarka na rzecz dobra wspólnego to proces innowacji społecznych i pozytywnej przedsiębiorczości, użyteczny z punktu widzenia popularyzacji nowych koncepcji i ich wspierania. Koncepcje te jednocześnie rozwiązywałyby problemy społeczne, tworzyły nowe relacje w społeczeństwie i zwiększały tworzenie wartości gospodarczej. Słowo „innowacje” jest tutaj użyte w znaczeniu zdolności tworzenia i wdrażania koncepcji generujących jakąś wartość. „Społeczne” odnosi się natomiast do takich kwestii, jak jakość życia, solidarność, zadowolenie i dobre samopoczucie.

3.7. Gospodarka na rzecz dobra wspólnego jest narzędziem do budowania odpornego systemu społeczno-gospodarczego, który oferowałby europejskiemu społeczeństwu obywatelskiemu „ochronę i rozwój”, przyczyniał się do opracowywania rozwiązań a także – w przypadkach, kiedy jest to możliwe – zapobiegał kryzysom i przyczyniał się do zmian gospodarczych i społecznych. Jest sposobem na uczynienie odporności centralnym elementem procesów służących wspieraniu przechodzenia od sytuacji kryzysowej do fazy odbudowy i rozwoju.

3.7.1. Odporność jest czynnikiem wpływającym na zdolność społeczeństwa obywatelskiego do reagowania na poważne wstrząsy oraz rozwiązywania nieoczekiwanych napięć i sytuacji kryzysowych. Mamy już środki umożliwiające przygotowanie społeczeństwa obywatelskiego do zapobiegania kryzysom i radzenia sobie z nimi, należy jednak skuteczniej nimi zarządzać i podejmować ściślejszą współpracę na wszystkich poziomach reprezentujących interesy instytucjonalne, gospodarcze i społeczne.

3.8. Zwiększanie zdolności partnerów gospodarczych i społecznych do absorpcji kryzysów i zmian strukturalnych oraz zarządzania nimi i zapobiegania ich skutkom ma kluczowe znaczenie dla społeczeństwa obywatelskiego z punktu widzenia wsparcia dla osiągania standardów życia dostosowanych do potrzeb społeczeństwa. W ten sposób wspiera się również konkurencyjność gospodarczą UE, z myślą o spójności społecznej i zrównoważonym rozwoju, aby nie ograniczać możliwości przyszłych pokoleń.

3.9. By wdrożyć te koncepcje w praktyce, model gospodarki dobra wspólnego opiera się na bezpośrednim udziale obywateli w sferze gospodarczej i politycznej. Na aktywnym udziale wszystkich zainteresowanych stron oparte są takie narzędzia jak bilans/raport dobra wspólnego, a zwłaszcza samorządowy wskaźnik dobra wspólnego.

4. Przejście na „europejski rynek etyczny”

4.1. W wyniku skutków odczuwanych podczas niedawnego kryzysu gospodarczego i finansowego mieszkańcy Europy coraz mniej tolerują takie kwestie, jak utrata dochodów, cięcia w dziedzinie zabezpieczenia społecznego i usług socjalnych, szkody dla środowiska naturalnego, niepewność w dziedzinie gospodarki i zatrudnienia, utrata praw socjalnych oraz praw konsumentów i użytkowników.

4.2. Nowego impulsu wymagają dobrowolne i niedostatecznie ambitne polityki w dziedzinie odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw, które nie przedstawiają wystarczająco przekonujących informacji. W wielu dużych przedsiębiorstwach powiększają się dysproporcje płacowe, kobiety stanowią mniejszość w procesach podejmowania decyzji i słabnie zaangażowanie młodych pracowników w rozwój własnej kariery.

4.3. Z kolei przedsiębiorstwa i MŚP są ze swej strony narażone na nieuczciwą konkurencję i nieetyczne praktyki, co zagraża przetrwaniu wielu z nich. Wielu obywateli domaga się gospodarki opartej na wartościach, które teoretycznie zapisane są w konstytucjach krajowych.

4.4. Panuje klimat braku zaangażowania społecznego, którego wyrazem jest utrata zaufania publicznego do instytucji i osób, które je reprezentują. Aby odzyskać to niezbędne zaufanie obywateli i zwiększyć spójność społeczną i terytorialną, Unia Europejska będzie musiała przekształcić swoje strategie polityczne i opracować nową strategię, zgodną z pragnieniami i wartościami obywateli.

4.5. W tym kontekście w opinii EKES-u w sprawie rocznej analizy wzrostu gospodarczego na 2014 rok wezwano do opracowania tablicy wyników zawierającej wskaźniki społeczne, które zostałyby w sposób proaktywny włączone do semestru europejskiego na równi ze wskaźnikami makroekonomicznymi i budżetowymi. Ponadto cele, metody i instrumenty semestru europejskiego powinny nadal obejmować ekologizację obecnych procesów przemysłowych w poszczególnych branżach oraz w całej gospodarce, z myślą o ożywieniu koniunktury w oparciu o bardziej zrównoważony model rozwoju.

4.6. W związku z tym w modelu gospodarki dobra wspólnego proponuje się przejście na „europejski rynek etyczny”, w ramach którego polityka gospodarcza i handlowa byłyby dostosowane do kultury i wartości powszechnie uważanych za uniwersalne. Dzięki tej strategii europejska gospodarka i europejskie przedsiębiorstwa odzyskałyby swój międzynarodowy „wizerunek marki, jako organizacje wzorcowe z punktu widzenia ochrony i upowszechniania praw człowieka, jakości i znaczenia pracy oraz ochrony środowiska.

4.7. Należy uznać te organizacje, które wprowadzają do obrotu produkty i usługi spełniające kryteria etyczne i przyczyniające się do wspólnego dobra. Konkretnie rzecz biorąc, produkty i usługi, które nie gwarantowałyby etycznego minimum w całym łańcuchu wartości, przestałyby być opłacalne.

4.8. Podsumowując, choć w odniesieniu do wartości model gospodarki dobra wspólnego przypomina propozycje dotyczące tradycyjnej odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw, to jego zasięg, z punktu widzenia celów i metod, jest o wiele bardziej rozległy. W Europie odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstw opiera się głównie na zasadzie „oddania społeczeństwu części uzyskanego dzięki niemu zysku”, a dopiero potem koncentruje się na celu „maksymalizacji tworzenia wspólnych wartości dla ich właścicieli/udziałowców i innych zainteresowanych stron i społeczeństwa jako całości” (7). Z tego powodu wiele przedsiębiorstw ograniczyło niestety swoją odpowiedzialność społeczną jedynie do działań charytatywnych lub gestów w dziedzinie *public relations*.

5. Przyszłe strategię w zakresie budowy „europejskiego rynku etycznego”

5.1. Zaproponowanych zostało kilka strategii dotyczących utworzenia europejskiego rynku etycznego. Plan działania rozpocznie się od pomiaru wkładu przedsiębiorstw we wspólne dobro i konwergencję w kierunku europejskiej sprawozdawczości niefinansowej. Następnie europejskie społeczeństwo obywatelskie zostanie poinformowane o wynikach osiągniętych w tej dziedzinie przez przedsiębiorstwa za pomocą oznakowania etycznego. Kształtowana polityka będzie uznawać te przedsiębiorstwa, które wnoszą większy wkład w tworzenie dobra wspólnego poprzez etyczne zamówienia publiczne i strategię mające na celu tworzenie etycznego rynku wewnętrznego i międzynarodowego. Wreszcie, do zasad w zakresie wspólnego dobra dostosowane zostaną przedsiębiorczość, konsumpcja i polityka bankowa. Wszystko to zostanie zrealizowane tak, by uniknąć nadmiernych obciążeń administracyjnych i wykorzystać mechanizmy rynkowe.

5.2. **Pomiar wkładu przedsiębiorstw we wspólne dobro za pomocą opracowywania bilansu dobra wspólnego.** Bilans dobra wspólnego dokonuje pomiaru niefinansowych aspektów sukcesu danego przedsiębiorstwa – jego powodzenia z etycznego punktu widzenia i wkładu we wspólne dobro. Obecna wersja środków w zakresie bilansu dobra wspólnego dokonuje pomiaru najważniejszych wartości konstytucyjnych: godności, solidarności, zrównoważonego charakteru, sprawiedliwości i uczestnictwa demokratycznego. Uzyskane rezultaty to „wyniki w zakresie etyki” wszystkich grup kontaktowych.

5.3. Jeśli chodzi o wyjście poza tradycyjną odpowiedzialność społeczną przedsiębiorstw, ruch gospodarki na rzecz dobra wspólnego postuluje, że bilans dobra wspólnego powinien spełniać osiem tzw. metakryteriów. Powinien on być: 1. uniwersalny; 2. możliwy do zmierzenia w punktach neutralnych; 3. porównywalny między przedsiębiorstwami; 4. zrozumiały dla zainteresowanych stron; 5. publiczny; 6. poddawany audytom zewnętrznym; 7. Obowiązkowy; 8. wiążący prawnie. Im lepsze wyniki, tym niższe podatki, taryfy celne, odsetki itp., zgodnie z mottem „etycznie do sukcesu”.

5.4. W ramach ruchu GDW ponad 200 MŚP doprowadziło już bilans dobra wspólnego do etapu końcowego, polegającego na wzajemnej ocenie lub audycie zewnętrznym. Należałoby stopniowo przechodzić na obowiązkowy bilans dobra wspólnego. UE podjęła niedawno pierwsze kroki odnośnie do dyrektywy w sprawie sprawozdawczości niefinansowej. Drugim krokiem mogłoby być uwzględnienie w tej dyrektywie wyłącznie norm zgodnych ze wszystkimi wyżej wymienionymi metakryteriami i powiązanie uzyskanych rezultatów z korzyściami prawnymi. Pozostałe normy można by następnie połączyć w jedną normę, należąca do niefinansowej części obowiązkowego bilansu spółki. „Uniwersalny” bilans (obejmujący informacje finansowe i niefinansowe) stałby się paszportem umożliwiającym wejście na przyszły wspólny rynek etyczny.

5.5. **Oznakowanie etyczne.** W ramach gospodarki na rzecz wspólnego dobra postuluje się o informowanie o etycznym postępowaniu przedsiębiorstw na wszystkich produktach sprzedawanych na europejskim wspólnym rynku, za pośrednictwem wspólnego systemu oznakowania etycznego, opisującego wkład przedsiębiorstwa we wspólne dobro. Oznakowanie mogłoby wizualnie przedstawiać wyniki dobra wspólnego, na przykład za pomocą pięciu różnych kolorów. Kod QR umożliwiłaby konsumentom zapoznanie się ze szczegółami bilansu.

(7) COM(2011) 681 final.

5.6. **Etyczne zamówienia publiczne.** Podczas procedury zamówień publicznych należałoby nadać pierwszeństwo organizacjom, które w swoim bilansie dobra wspólnego mogą wykazać największy wkład w jego tworzenie. Zamówienia publiczne w Europie mogą stać się siłą napędową tworzenia europejskiego rynku etycznego, poprzez przyjęcie kryteriów związanych z wkładem we wspólne dobro oraz jakością śladu ekologicznego i społecznego z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE⁽⁸⁾, a także wdrożenie odpowiedniej klauzuli społecznej.

5.7. **Etyczny handel wewnętrzny.** Należy zachęcać do wolnego handlu wewnętrznego organizacje wykazujące w swoim bilansie dobra wspólnego największy wkład w tworzenie wspólnego dobra. Po pierwsze, ułatwione zostałyby swobodne wprowadzanie do obrotu oraz przepływ produktów i usług tych europejskich przedsiębiorstw, które mogą wykazać, że działają zgodnie z minimalnymi normami etycznymi w ramach europejskiego rynku etycznego. Po drugie, przedsiębiorstwa spoza UE, które mogą wykazać działania zgodne z minimalnymi normami etycznymi w ramach europejskiego rynku etycznego, otrzymałyby ułatwienia w zakresie importu, inwestycji i świadczenia usług. W ten sposób cła przywozowe i polityka podatkowa w zakresie handlu wewnętrznego i importu zostałyby ujęte w ramy uwzględniające postępowanie etyczne przedsiębiorstw.

5.8. **Etyczny handel międzynarodowy.** Etyczne postępowanie i wkład we wspólne dobro muszą mieć kluczowe znaczenie dla tożsamości gospodarki europejskiej – innymi słowy „marki Europa”. Przedsiębiorstwa europejskie, będące ambasadorami europejskiego społeczeństwa, kultury i wartości, muszą zawsze postępować etycznie i udowadniać to za pomocą bilansu. Polityka Unii Europejskiej na rzecz handlu zagranicznego (programy pomocy dla handlu zagranicznego, etyczne standardy reguł handlu itp.) powinna zatem wspierać przede wszystkim te przedsiębiorstwa, które wnoszą największy wkład we wspólne dobro.

5.9. **Przedsiębiorcy na rzecz dobra wspólnego.** Wspieranie przedsiębiorczości ma kluczowe znaczenie dla zagwarantowania zrównoważonego rozwoju gospodarczego Unii Europejskiej. Jednocześnie innowacje społeczne muszą z definicji być ukierunkowane na produkty i usługi przyczyniające się do wspólnego dobra społecznego. Dlatego polityka wspierania przedsiębiorczości w ramach „europejskiego rynku etycznego” sprzyjałaby przedsiębiorstwom rozpoczynającym działalność gospodarczą oraz szkoleniom dla przedsiębiorców w oparciu o wartości takie jak ludzka godność, solidarność, zrównoważoność ekologiczna, sprawiedliwość społeczna i uczestnictwo demokratyczne. We wszystkich miastach (spełniających kryteria dobra wspólnego) można by zakładać ośrodki przedsiębiorczości na rzecz dobra wspólnego, dzięki czemu powstawałyby przedsiębiorstwa od samego początku opracowujące bilans dobra wspólnego lub powstające bezpośrednio jako „przedsiębiorstwa na rzecz dobra wspólnego”.

5.10. **Konsumenci i wzmocnienie konsumpcji etycznej.** Powodzenie „europejskiego rynku etycznego” będzie zależało od popytu ze strony konsumentów europejskich na produkty i usługi przyczyniające się do wspólnego dobra. Należy opracować i rozpowszechnić strategie i programy służące pobudzaniu etycznej konsumpcji. Programy te dostarczałyby informacji dotyczących charakteru „etycznego rynku europejskiego” za pomocą edukacji, podnoszenia świadomości i kampanii informacyjnych. Taki „podwójny akt” – bilans dobra wspólnego połączony z oznakowaniem – stanowiłby doskonałe narzędzie służące osiągnięciu tego celu.

5.11. **Etyczne banki i poszerzenie zakresu umowy bazylejskiej o etyczne kryteria jakości w obszarze uregulowań bankowych.** Od kryzysu finansowego, który rozpoczął się w 2008 r., oraz niepomyślnych wydarzeń w sektorze bankowym i finansowym, obywatele europejscy stopniowo utracili zaufanie nie tylko do systemu bankowego, lecz również do krajowych i europejskich organów regulacyjnych. Taki stan rzeczy to poważne zagrożenie dla stabilności gospodarczej strefy euro.

5.11.1. Dlatego też należy poprawić standardy etyczne sektora finansowego, a jednocześnie zwiększyć różnorodność ekosystemu finansowego poprzez wzmocnienie sieci banków etycznych w całej UE (spółdzielni, banków oszczędnościowych, nowych banków etycznych), które przyczyniają się do wspólnego dobra. Może to pomóc w promowaniu w Europie takiej bankowości, która: a) świadczy tylko podstawowe usługi (oszczędności, płatności, pożyczki); b) rezygnuje z wypłaty dywidend lub są one ograniczone; c) przeprowadza audyt pod kątem dobra wspólnego w przypadku wszystkich wniosków o pożyczkę. Tego rodzaju etyczna ocena zdolności kredytowej stanowiłaby poszerzenie umowy bazylejskiej o kryteria etyczne. Mierzono by w ten sposób etyczną wartość dodaną danej inwestycji.

⁽⁸⁾ Dz.U. L 94 z 28.3.2014, s. 65.

5.11.2. Opracowywany jest obecnie wstępny prototyp takiej oceny dobra wspólnego, w ramach austriackiego projektu w zakresie „banku dobra wspólnego”. Można by powiązać warunki kredytu z wynikami takiej oceny. W ten sposób rynek finansowy stałby się narzędziem zrównoważonego rozwoju społecznego i ekologicznego.

5.12. **„(Regionalna) giełda na rzecz dobra wspólnego”**. Wszystkie banki etyczne pracujące na rzecz dobra wspólnego mogłyby wspólnie utworzyć regionalną giełdę na rzecz dobra wspólnego, która otrzymywałaby wnioski o pożyczkę, które przeszły test etyczny, ale nie test w zakresie wypłacalności. W przeciwieństwie do ich konwencjonalnych odpowiedników, giełdy te nie mogłyby negocjować akcji przedsiębiorstw lub uzyskiwać korzyści finansowych – nie to byłoby powodem do inwestycji w dane przedsiębiorstwo. Korzyści dla inwestorów finansowych leżałyby gdzie indziej: na przykład w znaczeniu danej inwestycji, jej użyteczności i wartości etycznej (tzw. potrójna panorama). W ten sposób Europejczycy i europejskie przedsiębiorstwa mieliby możliwość poczynienia inwestycji etycznych odzwierciedlających wartości zawarte w konstytucjach państw członkowskich oraz traktatach UE.

Bruksela, dnia 17 września 2015 r.

Henri MALOSSE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
